

Vježba 2.2. – Sistem vrijednosti

Obrazovni ciljevi	Učenici otkrivaju da različite vrijednosti mogu biti mogući izvor sukoba.
Materijali	Papir i olovka, radni list koji sadrži listu različitih vrijednosti.

Postupak

Svakom učeniku daje se spisak 20 vrijednosti, nasumično poređanih: društveni uspjeh, ljubav, poslušnost, sigurnost, mir, red, ljudsko dostojanstvo, zadovoljstvo sobom, jednakost, poštovanje drugih, iskrenost, porodica, solidarnost, odgovornost, pravda, tolerancija, sloboda, takmičenje, zdravlje, patriotizam.

1. Učenici rade u parovima.
2. Nastavnik traži od učenika da grupišu vrijednosti na listama u tri kategorije. „U prvu, stavite one koje su vama najvažnije, u drugu, stavite one najmanje važne i na kraju one koje ne možete svrstati.“ Ovo se treba raditi polako i promišljeno.
3. Davanje povratnih informacija odvija se u grupama parova koji se smjenjuju, putem rasprave. Nema hijerarhije koja je poželjnija. Za ovu aktivnost ne radi se nikakvo vrednovanje niti se daju ocjene.
Nastavnik treba naglasiti razliku između jednostavnih idealnih vrijednosti i efektivnih vrijednosti – one koje uzimaju u obzir neku vrstu ponašanja.
4. Tražite od učenika da zadrže svoje liste sa svojim prvim izborima.

Dodatak

1. Učenici formiraju grupe po troje i poredе svoje sisteme (lista prvog izbora) odgovarajući na sljedeća pitanja:
 - Zašto sam izabrao ovu vrijednost kao najvažniju?
 - Ima li ta vrijednost ikakav značaj za moje praktično ponašanje?
 - Koje su prepreke za njenu realizaciju?
 - Koji je moj najvažniji sukob?
 - Na koji ga način mogu riješiti?
 - Koji su stavovi pojedinca nasuprot opštim kolektivnim obavezama?
2. Učenici grupišu svoje stavove po kategorijama, na primjer opšta etika ili ljudska prava, praktična upotreba, opšti ili društveni uspjeh.
Koje se grupisanje čini najznačajnijim?
Kada se suoči sa izborom, pojedinac može djelovati nepromišljeno prema navici ili prema stavu koji se čini najboljim razlogom za djelovanje. Mislimo o vrijednostima kada se zapitamo ne koja su najbolja sredstava za postizanje cilja, već koji cilj treba odabrati.
3. Ovaj postupak pruža prihvatljivo rješenje za strane koje su suočene sa suprotnim argumentima kada postoji sukob interesa. Iako smo često u iskušenju da koristimo moralne termine kako bismo odbranili lične interese, određeni principi djeluju. Poštovanje pojedinca jeste princip, pravilo koje omogućava prihvatanje ili odbijanje određene kategorije djelovanja. Najpouzdaniji kriterijum za utvrđivanje da li određeno pravilo ponašanja poštuje pojedinca je reverzibilnost. Zbog njega tuđe interese uvažavamo jednako kao svoje.

U grupama, učenici bi trebalo da formulišu nekoliko principa poput:

- zakon se uvijek mora poštovati
- svako ima pravo da živi na način koji smatra prikladnim.

Potom učenici mogu identifikovati izražena mišljenja i principe.